

TELEGRAFUL ROMÂN

Nr. 31. ANULU XIV.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. car' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 21 Aprile (3 Maiu) 1866.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Eveneminte politice.

Sabiu in 20 Aprile.

Comitele natiunei sasesci care plecã in septaman'a trecuta la Bistritia, s'a reintorsu eri la Sabiu.

Dela diet'a din Pest'a avemu de insemnatu alegerea comitetelor in cestiunea uniunei transilvane, in cestiunea nationalitatiloru si in fine, comitetulu pentru schimbarea regulamentului casei. Unu altu comitetu esista de mai inainte pentru regularea referintieloru ardelenene. Cu ocaziunea alegerei comitetului in cestiunea nationalitatiloru, aflãmu dupa o corespundintia a diuariulu Zkft, ca mai multi membri din estrem'a stãnga si unii dintre conducatorii dreptei au parasitu sal'a dietei. Dupa alte diuarie aflãmu, ca si cea mai mare parte din romãni inca aru fi urmatu asiã. Motivele celoru dintãiu suntu, dupa densii, necompetintia dietei nu numai la adeverat'a legilatiune, ci chiaru si la lucrurile pregatitoare pentru legilatiune; motivele celoru din urma insa suntu nerespectarea proportiunei natiunale la compunerea comitetelor, chiaru si in cestiunea, unde se tratãza curatu despre natiunalitati.

Deputatiunea regnicolarã din Pest'a au si datu de greutãti neinvingibile.

Croatii dicu, ca legatur'a intre regatulu triunitu si intre regatulu Ungariei, dela 1848 incõce, s'a desfacutu (disolvatu) legalminte (dupa lege); magiarii insa nu voru sa recunosca legalitatea acestei desfaceri si pretindu, ca legatur'a ce esista totdeun'a dupa lege, numai in fapta au fostu vãtemata. Mai departe, croatii voru sa fia recunoscuta integritatea teritoriului dela regatulu triunitu, cuprindiendu in acestu teritoriu si Dalmati'a si litoralulu (tiermii mãrei) „ungurescu“; nu voru se scie nimic'a de uniune realã, ci numai de uniune personalã. Magiarii de alta parte, integritatea regatului, dupa cum se afla de fatia, nu voru a o recunosce, decãtu intrandu in viatia uniunea realã; litoralulu inse nu voru alu lasã nici in unu modu croatiloru. Din aceste motive croatii aru fi avendu de cugetu a parasã Pest'a si a se intõrce fãra nici o isprava acasa.

Despre deputatiunea care avu insarcinarea de a substerne a dou'a adresa indreptãmu precetitori la cele publicate mai la vale.

Scirile resbelice nu slabescu, din contra, diuarele vieneneze ce le amu primitu in urma, fãra de a mai ascunde pericolulu amenintatoriu, svatuescu pre regimu a nu mai traganã lucrulu, ci armandu-se pentru ori ce eventualitate, a provocã insusi, si pre Prusii'a si pre Itali'a la desarmare, pentruca numai in tipulu acest'a vomu esã odata din starea cea nesigura si din pacea cea inarmata, ce e mai ingreunãtoare decãtu insusi resboiulu.

In fati'a unei atari situatiuni nu ne prinde mirare candu vedemu in „Oest. Verordnungsblatt“ 20 de fetie tiparite indessatu, numai inaintãri si impartiri pentru infanteri'a de margine. 185 de ofiieri se transpunu la regimentele de margine, 163 cadeti si subofiieri se denumescu de ofiieri de margine. Tõte aceste au sa se faca in tempulu celu mai scurtu.

Din Berlinu se spunã, ca o fõia oficioãsa da svatu regimulu de acolo, ca sa a nu desarmeze, pentruca Austri'a, dice acea fõia, se ascunde dupa „asiã numitele“ armãri ale Italiei, numai pentru ca sa si justifice inaintea lumei continuarea armãrei contr'a Prusiei.

Din Itali'a scirile pâna la 28 Aprile dau cu totulu de minciuna asertiunile foiei berlinese. Din Florenti'a se spune ca s'a publicatu deja ordinatiunile, prin cari se conchiama concediatii (urlauberi) si prin care armat'a se pune pre „picioru de bataia“. Mai departe se dice, ca s'aru fi tinutu o conferintia militara, la care au luat parte generalulu Cialdini si Pitti. Erumpendu resboiulu, comand'a suprema o ia insusi regele. Lucrurile guvernului le põrta atunci principele de Carignan. Lamarmora va fi siefulu statului majoru generalu, Generalulu Cialdini va comandã corpulu antãiu, generalulu Durando corpulu alu doilea de armata. Principele Humbertu (fiulu celu dintãiu alu regelui) primesce comand'a divisiunei dintãiu dela corpulu dintãiu; principele Amadeu (alu doilea fiu alu regelui) comand'a brigadei dintãiu. Se-

natorulu Aresc au calatoritu la Parisu pentru de a demustrã imperatului neaperat'a lipsa de a setaia nodulu gordianu cu sabiã.

Despre miscãrile trupeloru rusesci in Basarabi'a se vorbesce, ca soldatii concentrati acolo aru fi avutu destinulu de a lucrã la clãdirea drumulu de feru, totudeodata insa si de a intreveni in Romani'a, la casu candu acolo s'aru nasce vre-o rescõla.

Deputatiunea dietei unguresci

se primi de Majestatea Sea Imperatulu in 26 l. e. la 12 õre, in audiintia extraordinaria. Presiedintele casei de susu Esc. Sea taverniculu hr. de Senyey rosti urmatõrea cuventare:

Majestate ces. reg.!

Prea gratiõse Dõmne!

Incredintiati de cãtra credinciõsele staturi si reprezentanti a regatului Ungariei, suntemu nõrocosi a ne putã infatisia inaintea Prã Inaltei Majestãtii Tale cu scopu de a predã cu omagiu Majestãtei Tale adres'a prãumilitãa staturiloru si a reprezentantiloru.

Dupa acest'a vice-presiedintele casei deputatiloru contele Juliu Andrassy cuventã cãtra Maj. Sea:

Majestate ces. reg.!

Prea gratiõse Dõmne!

Adres'a prã umilitãa staturiloru si reprezentantiloru regatului Ungariei intr'uniti in dieta, suntemu nõrocosi prin acest'a a o predã Maj. Tale cu pietate omagiale.

Indura-Te, Majestate! a primi prã gratiosu omagiuulu si cere-rile natiunei.

Staturile si reprezentantii Ungariei spãra cu incredere deplina, ca Maj. Ta prin apretuirea gratiõsa a cereriloru loru, vei grabã si vei ascurã sosirea acelu tempu, in care, prin realisarea principeloru constitutiunali, si-va recapatã potere deplina acea natiune, carea nu doresce nimic'a mai ferbinte, de cãtu cã ea, precum alta data, asiã si in venitoriu sa põta fi spriginulu celu mai tare alu Tronulu si alu poterei Majest. Tale.

Maj. Sea ces. reg. Apostolica se indurã prãgratiosu a respunde:

Voiu luã in consideratiune adres'a prã umilitãa dietei unguresci, ce tocm'a Mi se preda, si speru, ca staturile si reprezentantii intr'uniti in diet'a tieriei, petrunsi de importantia chiamãrei loru, carea caracterisãza inceputulu unei nõue epõce, voru grabã a Mi asterne invoirea loru asupr'a aceloru afaceri, dela a cãror'a regulare deplinu multiamitõre si permanente activa, depinde puterea si bunastarea imperiului Meu intregu intocm'a precum si a iubitului Meu regatu Ungari'a.

Altmintrea ascurati pe trimititorii Vostri despre grati'a Mea regesca si despre intentiunile Mele parintesci neschimbate.

Inainte si dupa 20 Septembrie 1865.

Studii despre constitutiune si partide in Austri'a.

I.

Continuitate de dreptu si necontinuitate de idei.

(Capetu din nr. 23 si 29.)

Despre tempulu dela 1848 si despre „legile“ aceluia, la toti pasii si la tõe nisuintiele urmate din partea barbatiloru de statu unguresci in intregu deceniulu dela 1850 pâna la 1860, sãu nu s'a vorbitu de locu sãu deca s'a vorbitu, apoi numai prelãnga esprimarea celei mai aduncu simtite pãreri de reu, asupr'a aceloru dile de confusiune si de resturnare. De-si publicistii unguresci, numai decãtu dupa terminarea dramei celei sãngerõse, cautã sa evite, atingerea de punctulu celu gingasiu, intr'aceea totusi au fostu toti de acordu, ca evenimintele din 1848 au purtat semnele revolutiunei si ca nu potu avã validitate legalã nisce decisiuni aduse sub viscolulu si pressiunea de eveneminte. „Sub fals'a masca de reforme politice“ se dicea in mentiunatul memoriatu alu celoru doue dieci si patru“ s'a struncinatu putetiunea cea tare constitutiunala a puterei regale. Pre lãnga intentiunea cea mai bunã, dandu-se voia unei desvõltãri, s'a aflatu acest'a (puterea regala) nevoita a face concessiuni, ce servãu spre

a periclită legatur'a cu monarhi'a. Aceste concessiuni in momentul in cari s'a facutu, au intrecutu departe si recerintiele si adeveratele dorintie ale natiunii unguresci."

In Aprile 1850 au luat b. Emer. de Misky asupra-si, sa a-pere pre conservativii unguresci contra imputărei, ce se facea acestor'a, ca ei nu aru fi facutu nimic'a mai cu deadinsulu, spre a impedeacă revolutiunea. „Acestu necuragiu“ escusă elu „nu eră unu faptu singuratecu in Ungari'a, ci unu fenomenu generalu in Europ'a"; dealtmintrea vin'a o pórtă mai multu intemprările din Vienn'a. Acestea au causatu de singuraticele voci ale conservativiloru neintimidati au resunatu in pustia, si asiá au venit lucrulu acolo, incătu „unu protestu in contr'a lui Kossuth si consoti, dela unu barbatu ori cătu de considerabilu, presupunendu, ca aru fi fostu posibilu asiá ce-va fatia cu terorismulu ce domnea atunci“, — nu aru fi fostu in stare a oprí funestulu cursu alu eveniminteloru. Paulu de S o m s i c h in serierea sea citata, la pag. 16 si urm., arata cum au purcesu „turburările unguresci din acela-si isvoru comunu, cá cele din Parisu si Neapolea, Berlinu si Milanu, Munich si Vienn'a; cum au facutu Kossuth in Martiu 1848 pretensiuni, la a căroru formulare elu insusi in tempulu numai cu putinu mai nainte nu au cugetatu (p. 18); cum intemprările din Vienn'a, confusiunea regimului de acolo, totu mai cutezatórele pretensiuni ale masseloru si a conducatoriloru acestor'a in Vienn'a, au adusu in fine lucrulu pâna la cererea unui ministeriu de resboiu propriu. (pag. 19.)

In acela-si intielesu se exprimara si altii, — se intielege de sine ca cu exceptiunea unei opozitiuni pentru ori ce pretiu, — in epoc'a cea lunga dela 1850 pâna la 1860, carea vediu aparerea pareriloru celoru mai diferite.

„Istori'a ne invatia“ dice bar. Eötvös in „Garantie puterei si unitătiei Austriei“, „ca o totala straformare a referintieloru, dupa cum s'a nisuitu la 1848, nu aru fi nici odata duratóre“ (pag. 64); elu privesce „revolutiunea din 1848 de unu pasu mare, dara totusi numai de unu pasu in desvoltarea Austriei“ (pag. 23), si elu e departe de a crede in realizarea acestorulu lucruri dupa cari s'a nisuitu in 1848.“ (pag. 69.)

Se intielege, ca datoritorulu de tonu in politic'a dietei din Pest'a, intre cari bar. Eötvös se afla in rendulu celu d'antăiu, cele ce auscrisu mentianatulu bar. la 1859, nu le prea vine astadi la socotela si de aceea Pesti Hirnök au vrutu in tempulu celu mai nou, sa ne faca sa credemu, ca cartea despre „Garantie puterei si unitătiei Austriei“ „s'a scrisu de autoru intr'o afectiune momentana, nepriveghiata si nefericita de resignatiune. O carte in sa de 218 pagine (letie) in octavu mare, seriósa si liniscita in tonu, logica si consecuenta in elucrare, nu se scrie in o „afectiune momentana de resignatiune.“ Pre lângă acést'a cuprinsulu acelei cărți este in cea mai deplina consunantia cu tóte manifestatiunile patriotiloru unguresci, cunoscutu din deceniulu trecut, la care din urma, dupa cum amu vedintu, insusi bar. Eötvös au luat parte. Asiá dis'a „afectiune momentana“ a nobilelui baronu si a partasiloru sei nu a tinutu dara nici maimultu nici maimputinu, decătu b i n e n u m e r a n d u : d i e c e a n i s i d e c a a r u c e r e c i n e - v a o e s p l i c a t i u n e t e m e i n i c a a a c e s t o r u i d e i d e n e c o n t i n u i t a t e b a t a t o r e l a o c h i , a t u n c i s a s e s c i a , c a c a u s ' a e d e a s e a f l á n u m a i s i n u m a i i n t r u a c e e a , p e n t r u c a p e a c e l e t e m p u r i n u e r á n i c i o s p e r a n t i a d e a s e p u t é s o p e r á m a i m u l t u .

Si acést'a e o impregiurare fórté considerabila. Pentruca déca au fostu numai lucrude oca siune, ca din partea ungrésca pre acele tempuri nu au cutezatu nimenea a pasi cu pretensiuni maimdeparte mergatóre, cine va vrea acum sa argumenteze, ca dela 1860 încóce nu e iara numai oca siunalitate, déca partea magiara cutéza a pasi acum cu pretentiuni si maimdeparte mergatóre? Unde este acum convingerea cea adeverata, cea propria si sincera? In manifestatiunile acestorulu tempuri candu partea magiara erá m o d e s t a , séu in manifestatiunile acestorulu tempuri candu nu este modesta. Curióse urmări s'aru poté de aici deduce. Pentruca déca tempurile aru fi si mai nefavoritóre pentru integritatea statului si déca ele aru fi mai favoritóre pentru nisuintiele separatistice magiare, de cum suntu in fapta, atunci fára indoiéla choragiele magiare, rapite de inaltele valori ale spiritului tempului, aru suflá in unu modu si mai provocatoriu in cornu, de cum se intempla in momentul de fatia; iara déca din contra o dorita intorsetura spre mai bine aru maritari'a puterei imperiale, atunci aceasi, purtandu o precauta socotela de impregiurările imperiose, aru reduce mesur'a pretensiuniloru loru fára indoiéla la nivelulu, de unde e cu putintia a ajunge la ce-va. O astfelu de purtare se poté numi prudintia de statu, nici odata in sa: s a p i i n t i a d e s t a t u .

Ceea ce au doritu pentru tíera barbatii magiari din tóte partidele sub lungulu decursu alu tempului neconstitutiunалу, potu se ajunga acum'a, candu prin marimós'a fapta a voiei imperatesci dela Octobre 1860, li s'a deschisu destulu de largu barierele spre ajungerea acestui scopu. Ei trebuia numai sa se folosésca de darulu binevenitu spre a poté vedé implinindu-se dorintie de ani, si ei trebuia sa se folosésca in estu modu, déca ei nu erá

numai pentru o di prudenti si dibaci si déca nu voea a trage folosu trecatoriu din positiunea cea nefavoritóre a regimului, ci avea inaintea ochiloru tínt'a cea din urma, de a intemeiá pentru patri'a loru o stare duratóre si salutară. Noi suntemu petrunsi de convingerea, ca in adeveru asiá si nu altfelu aru fi trebuitu sa ese tréb'a, déca in tíer'a sanguiniloru magiari nu aru fi mai greu, cá ori unde, de a dá ascultare in momentele celei dintăiu emotiuni, voci unei precugetări ratiunale. Asiá in se partidele extreme din tíera au castigatu in cea mare iutiéla precumpanirea, ce si o au si sciutu sustiné pâna in sfersitu. Cuventulu inperaterscu dela 20 Octobre abiá s'a pronuntiatu si in Ungari'a se respandí in sboru parol'a restituirei neconditiunate a legiloru din 1848, principiulu de continuitatea de dreptu se radică pe pedestalu si urmara tóte acele scene si manifestatiuni, cari nóue contempuraniloru din agitatiunile comitatense si din decursulu dietei dela 1861 ne suntu inca in destulu de viia memoria.

Sa abstragemu cu totulu dela impregiurarea, ca legile din 1848, care, candu au ajunsu mai antăiu la domnia, au aruncatu pre Ungari'a in bratiile revolutiunei, iara acum aru fi adusu a dóu'a óra tíer'a la marginea prapastiei, déca o stare exceptiunala nu aru fi impedeatu desvoltarea maimdeparte. Nu voimu a ne oprí nici la respunderea intrebărei, de este o particica cătu de mica de precugetare in provocarea neintrerupta la constitutiunea „milenaria“ si „avitica“ si in apararea validitătiei si a bunatatiei celei extraordinarie a legiloru din 1848, prin care s'a strapusu tóta administratiunea tíerei pre base nóue, prin care s'a creatu unu siru de locuri centrale, ce Ungari'a nu le avá nici odata, prin care puterei inalte regesci i a alaturatu demnitatea palatinala cu atari drepturi, ce nu iau fostu insusite cestei din urma nici odata, si tóte acestea in putine septemáni, sub beti'a unor eveneminte, sub turburarea spiriteloru, in sgomotulu passioniloru, ce facea imposibila ori ce consultare liniscita, ori ce conclusiune nepreocupata.

Si mai vertosu sa presupunemu: antăiu, ca legile din 1848 aru fi in tóta privint'a adusa in viétia pre cale valida, si adóu'a, ca in adeveru se afla intr'ensele fasea cea mai nóua organica desvoltata a vietiei constitutiunale unguresci. Si totusi chiaru si pre lângă aceste presupuneri, dietei pestane dela 1861 i se póte face imputarea, ca au fostu departe de a resiste boldulu naturalu, de a folosi altfelu oca siunea, ce i se oferea din o favoritóre incopciare a impregiurárilor, decum in folosulu ei celu mai de a própe — dupa parerea ei! —, ba ea (diet'a) nu au avutu nici insusirea aceea pentru tíer'a ei proprie, de a se radică deasupra referintieloru si fapteloru tempuráli, ceea ce aru fi pututu duce nu numai la unu resultatu trecatoriu si din intemprare, ci la unulu duratoriu si tinatoriu. In fine iau lipsitu dietei dela 1861 in asemenea gradu si intielegerea si voia cea buna pentru referintiele comune ale imperiului, carele de patru si jumetate seculi s'a nascutu din intim'a legatura a Ungariei cu tíerile austriace si cu cele ale corónei boemice si pentru directiunea luata prin mutatele impregiurări ale tempului si cursulu firescu alu desvoltărei referintieloru. Deci déca dietei i succedea a-si ajunge tínt'a ei tiermurita, atunci acést'a nu aru fi fostu alta decătu impedearea desvoltărei statului intregu. Prin acést'a in sa mai curendu séu maitárdiu, candu si acestu experimentu s'aru fi vedintu ca nu face servitiulu doritu, amu fi fostu redusi iara la nesicuru.

Siedint'a publica a dietei unguresci dela 21 Aprilie st. n.

In nrulu nostru 29 amu amintitu despre o cestiune de mare insemnatate, de cestiunea natiunalitátiloru, venita pre tapetu in diet'a ungrésca.

Lasandu amenuntele intemprate dupa cetirea si verificarea protocolului trecemu indata la mentiunată cestiune, pre carea o reproducemu ince pendu cu

Motiunea adusa de mai in josu insemnatii in cestiunea natiunalitátiloru, carea este urmatórea:

„Considerandu ca cas'a in prim'a sea adresa a enunciatu, cumu ca in facerea legiloru pentru natiunalitati, va tiné la principiile de dreptate si fratietate;

Considerandu ca natiunalitátile cá totu atáti'a factori esentiali si egali indreptáti — suntu chimate la o egala conclucrare intru deslegarea acestei cestiuni de mare importantia; propunemu ca:

Comisiunea ce este a se esmite in caus'a natiunalitátiloru — dupa momentuositatea acestei cause — sa se compuna cu drépt'a luare in considerare a tuturor natiunalitátiloru din tíera si dupa proportiunea numerica a acestor'a.“

Pest'a 18 Aprile 1866. Sigism. Popoviciu, m. p. Florianu Varg'a, m. p. Petru Mihali, m. p. Antoniu Mocioni, m. p. Ales. Mocioni, m. p. Sigism. Borlea, m. p. Georg. Mocioni, m. p. Vinc. Babesiu, m. p. Ios. Hodosiu, m. p. Aurel. Maniu, m. p. Ioann Fauru, m. p. Sigism. Popu, m. p. Alois. Vladu, m. p. Alessandru Romanu, m. p.

Publiculu nostru cunosce parerea dlui Deák, care au des-

chisu discussiunea in acestu obiectu, si asiá trecemu indata la cei ce au participatu dupa densulu si adeca la

Iosifu H o d o s i u. Onorata Casa! Eu tinu cestiunea nationalitáti de un'a dintre cele mai urgente se mai ardente cause; eu o tinu mai urgente chiaru si decátu caus'a afaceriloru comune — si asiá aceea o a-siu deslegá mai întâiu si inainte de tóte. Precum unulu dintre scopurile principali in fericit'a deslegare a causeloru comune e impacarea cu tronulu, asiá scopulu deslegarei causei nationalitátiloru e impacarea intre sine a nationalitátiloru inse'si, amendóne suntu de asemene necesarie pentru tronul, patria si natiuni. Si eu asiá credu ca pâna candu caus'a nationalitátiloru nu va fi deslegáta spre indestulirea comuna a tuturor natiuniloru din tíera, pâna atunci pace in tíera abiá si nici abiá nu póte fi; pâna candu o natiune are privilegiu legalu, iara usulu de limb'a celorulalte natiuni nu e ascuratu prin nimic'a — dar prin nimic'a — pâna atunci ésa deslegarea afaceriloru comune séu a ori-cárei alte cestiuni, ésa dícu ori cumu, dar deplin'a indestulire a natiuniloru din tíer'a staverita nu va fi, fia-care natiune e gelósa pentru tesaurulu ei celu mai scumpu — pentru nationalitatea si limb'a sea; fia-care numai aici 'si afla si numai aci 'si póte aflá libertatea, si eu nici nu-mi potu inchipui libertate fára nationalitate.

Simtiulu nationalu din ce in ce se desvólta mai tare. Amu recunoscutu acést'a, in prim'a adresa ce s'a substernutu M. S. Imperatului. La noi la románi, acestu simtiu e de odata cu viéli'a nóstra, a intrecutu si e mai demultu inca si decátu acelu tempu, candu istori'a a insemnatu despre noi ca: „non tam pro vitæ quam pro lingvæ incolumitate certasse videbantur.“ Dar in acésta patria, mai numai dela 1848 se datéza inclinátionea de regula de a deslegá acésta cauza de nationalitate. Mi-aducu aminte din an. 1849 despre nisce puncte ale lui Dragosiu, ce priviau pe románi — dar aceste atunci s'au fácutu, candu acum érá pré târdiu. Sciu operatulu comisiunei dietali dela an. 1861 in privint'a nationalitátiloru; sciu ca onoratulu deputatu Colomanu Tiss'a cu ocaziunea desfiintiarei dietei dela an. 1861 a fácutu o motiune, totu in privint'a acestei cause: dar tóte aceste au remasu numai puncte, numai operate, si numai motiuni, pentruca tóte s'au fácutu numai in momentele cele mai de pre urma.

Eu nu sciu cátu tempu va tiné acésta dieta, dar aceea credu ca atát'a tempu totusi avemu cátu sa potemu deslegá acést'a cestiune. Dar sa o deslegámu cu totii impreuna; sa o deslegámu cu totii cari suntemu interesati la ea — sa o deslegámu cu totu atáti factori ai nationalitátiloru; caus'a póte fi a tieriei intregi cá atare, dar caus'a este in prim'a linia a natiuniloru inse'si, si eu nu tinu un'a cu aceea ce a dísu D. Deák ca nationalitátile éru fi membrii natiunei asiá numite politice adeca a acelei unguresci, ei tínu mai bine ca natiunile suntu membri suntu pártile constitutive ale tieriei, asiá dara ele cá atari au sa conlucre intru asemene la deslegarea causei nationalitátiloru.

Sa cautámu domniloru in giuru de noi, si eu cutezu a afirmá ca patri'a nóstra in starea ei lacerata si abnormale de acum, nu e alta decátu o ruina (sgomotu) dar o ruina domnii mei care are unu fundamentu firmu, bunu si durabile. Veniti cu totii in mesur'a ce ne compete, veniti si pe acestu fundamentu bunu, firmu si durabile sa edificámu o patria nóua, o patria in care cu toli sa incápemu nu unulu de a s u p r 'a celbialsaltu, ci unulu l á n g a altulu, si toti la loculu seu, dar sa conlucrámu la acést'a cu totii cá totu atáti'a factori. Veniti sa ne impacámu noi pre noi in sine; veniti sa impacámu natiunile tóte din tíera — sa dámu fiacárei ce e alu seu, — si atunci domnii mei tíer'a, care ne e patri'a tuturor va fi unu sufletu si o inima; dar veniti sa o facemu acést'a cátu se póte mai curendu si sa o facemu cu totii. Sa nu fugimu domniloru dinaintea unei cestiuni, cu care ne întâlnim in totu loculu; sa o imbratiosiemu cu toti, si cu totii impreuna sa o deslegámu — o natiune cá si alt'a sa participe la deslegare cá parte interesante. Eu votezu pentru motiunea ce s'a pusu pe més'a casei cá adausu la raportulu comisiunei de 21.

V. T ó t h pledéza in contr'a motiunei, parlínescu propunerea comisiunei, afirmandu ca aceea aru trebui sa se stabiléscu in conferintie private.

V i n c e n t i u B a b e s i u. On. Casa! Me voiu restringe la obiectulu de pe tapetu. Scopulu invederatu alu motiunei nóstre a acela, cá in comisiunea esmitenda in caus'a nationalitátiloru sa fimu representati dupa cuviintia, va sa díca, sa nu fimu ignorati. Acést'a pentru aceea s'a fácutu, cáci amu esperiatu, ca fórté de multe ori amu fostu ignorati. (Strigári: candu?) Amu fostu fórté de multe ori ignorati in atari locuri, in atari comisiuni, cari'su regnicolari.

On. Casa! Cugetu, ca nu e nimene in cas'a acést'a care aru negá esistintia nóstra nationale, iara déca avemu esistintia nóstra nationale, si e recunoscuta in patri'a acést'a, ca Ungari'a nu aru pute fi fára noi, aceea ce e acum'a, Ungaria intréga, adeca déca suntemu factori in tíera, atunci cutediú a afirmá, ca ori ce consultári sa se intemple despre lucrurile tieriei, decum-va on. casa voiesce cá acele sa fia exprimarea fidela a tieriei, trebue sa fimu acolo si trebue sa fia acolo si exprimerea nóstra adeca deputatii

nostri. (strigári: aici'su). Déca aceea lipsesce, atunci a-siu dice din parte'mi, ca nationalitátile aru poté dice, ca se intempla de noi fára noi, pentruca on. casa! nu se póte ignorá, ca nationalitátile in afacerile tieriei pretutindeni suntu interesate, — si fiindca esperiámu, ca acést'a nu se considera, si fiindca ne tememu, ca nici aici nu vomu fi considerati, unde e verb'a chiaru de regula legala a esistintiei nóstre; — dreptu aceea eu credu ca pretensiunea acést'a a nóstra e fórté justa, — si aceea nu o credu, ca prin acést'a s'aru causá ce-va neincredere, cáci atunci si fiint'a nóstra aici inca aru fi neincredere, fiindca si aici suntemu representati, si déca acést'a representatiune a nóstra n'a stricatu intregitáti tieriei, spunu: ca nici aceea ce propunemu nu-i va stricá.

Accea e o expresiune fórté moderna, ca „nu putemu constringe pe nimenea la incredere“, insa acesta e unu conceptu fórté elasticu, fiindca odata se díce „incredere“ iara de alta data „capacitate“ si ambele le conditióneza dela acei'a cároru — baremu cum s'a doveditu pâna acum li-au fostu in interesu a ne ignorá, si noi amu esperiatu, ca ori unde a fostu vorba despre románi — de comunu séu nu s'au alesu nimenea dintre noi, séu s'a alesu unu atare, care e cunoscutu de comunu, ca nu se tine de cei mai buni, cei mai credinciosi románi. (Sgomotu mare, contradicere, presedintele suna clopotielulu).

On. casa! Amu esperiatu fórté de multe ori, ca Ungari'a intréga are antipatia cátra unii individi magiari, pe cari nu numai corporatiuni, ci chiaru si Maj. Sea i-au donatu cu incredere, din acea simpla cauza, ca au presupusu despre densii, ca nu-su unguri buni.

Acum, déca e iertatu ungurului a argumentá si a se dechiará astufeliu, atunci cugetu, ca totu acést'a stá si despre alte nationalitáti, si in desiertu amu negá, cáci vedemu din esperint'a de tóte dilele, ca este cauza spre acést'a, ca adeca, precum nu totu ungurulu nu este de o potri'va, asiá nu e nici totu romanulu de o potri'va (Ilaritate, sgomotu.) Chiaru pentru aceea, fiindca noi cu securitate ne putemu provocá la aceea, ca noi pe ungurii cei buni si destinsi, cari possu crederea rasei unguresci i onorámu si-i donámu cu increderea nóstra, — chiaru pentru aceea cugetu, ca e drépta pretensiunea nóstra, cá in cáta-va sa se íea in considerare asemene pretensiuni ale nóstre si din partea unguriloru, si chiaru pentru aceea credu, ca ori cátu amu negá, totusi motiunea nóstra e logica si necesaria si eu numai asiá m'asiu poté odichni cu dechiararea onoratei case, déca aceea aru fi indreptata intr'acolo, cá noi la tóta intemplantia in comisiuni si mai alesu in comisiunile, cu cari ne ocupámu acum, sa fimu representati dupa momentuositatei causei si amesuratu intereseloru causei.

De altmintrea acést'a ni se póte si negá, pentruca majoritatea este in contr'a nóstra, dar abiá credu ca ni s'aru poté negá ratiualminte. (Aprobare, Sgomotu.)

D e d i n s z k i: Dupa parerile cele audite aru mai fi de lipsa dupa fiacare verificatiune o verificatiune indoita la alegerile comisiuniloru si adeca 1) aru trebui sa se verifice de este cine-va romanu, 2) de este acelu cine-va romanu bunu? (Ilaritate). Voiesce cine-va a octroi dietei o astfeliu de incuisiune? E contr'a motiunei.

Z s e d é n y i (Némtiu din Zips) Combate cu inversionare infocata motiunea, si infrunta tonulu celu provocatoriu (? R.) cu care este motivata motiunea. Dupa parerea densului aru fi mai bine a se inaintá buna intielegere, decátu de a se semaná discordia prin atare motiune. Numai concordia ofera garantii pretensiuniloru nationale. Provóca pre propunatori motiunei sa o retraga.

B o n i s (in tonu impaciutoriu). Nu are nimic'a in contr'a spiritului motiunei si crede ca cas'a va cautá a coresponde in unu modu liniscitoriu dorintieloru pronunciate in motiune, insa proportiunea cerula acolo nu se póte practisá, pentruca votarea la alegerile comisiuniloru e secreta.

A l e s a n d r u N i c o l i c i u (serbu) e in contr'a motiunei, pentruca are deplin'a incredere in tactulu casei, carea la alegeri va purtá de grigia, cá sa fia multiamite tóte pártile interesate. (aprobare).

R a g á l y i (dep. unui cercu slovacu). Se crede indreptáttu a presupune, ca motiunea e unu fabricatu schmerlingianu ori bachicu.

(H o d o s i u intrerumpandu. Acést'a e suspiciunare!)

R a g á l y i (continuandu) ori sa fia acést'a o facatura a regimului vienezu pentru de a face o presiune?

(H o d o s i u: nu presiune, ci dreptate!)

K u b i c z a (slovacu). Apará proiectulu comitetului contr'a motiunei. Cei ce dau ansa la dispute cumu e si cea de fatia, nu o facu acést'a pentru nationalitáti, ci din vanitate si dia interessu propriu ei se folosescu de nationalitate dreptu de o mant'a pentru de a-si ascunde sub dens'a egoismulu si de o scara pe carea sa se póta inaltá. Voru sub masc'a acestui cuventu frumosu a desorganisá nationalitatea loru spre a poté vená in turbure dupa folóse. Are incredere in ceea ce va face cas'a. (Aplause frenetico.)

U j f a l u s s y e contr'a amendementului, pentruca primindu-

se aru avé urmări complicatôre; s'aru puté intemplá, cá pe urma sa se céra si considerarea interesselor confessionalé.

Em a n u i l u G o z s d u. Mie-mi pare reu din inima ca acésta motiune in sine atátu de nevinovata a causatu astufeliu de esacerbare (catránire), ce credú, ca n'aru fi causatu, deca intru apărare-i nu s'aru fi intrebuintiatu cuvinte neghióbe; intr'adeveru, totusi e dreptu aceea, ca nu e mai mare inamicu decâtu amiculu neghióbu (Ilaritate, aprobare, din partea unghuresca). Eu motiunea precum s'a facutu si precum e scrisa, o vedu de acceptabile; dar nu me miru ca aceea precum a fostu esplicata a causatu mare inversiunare. Sa me ierte onorat'a casa, ca sum silitu a trece la person'a mea (s'audimu) si aci serbatoresce provocu pre d. Babesiu, sa-mi spuna, cine e acelu reu románu, pre care cas'a s'a indatinatu a-lu alege in comissiuni, pre candu pre románulu celu bunu nu'lu alege? (Aprobare). Eu dechiaru, ca desi amu avutu norocirea a fi alesu intr'o comissiune pré respectabile, totusi nu vréu a luá pre mine titulu de „reu románu“, ca o dechiaru inainte a tóta lumea, ca pre tóta rotundímea pamentului mai bunu románu si m a i b u n u patriotu unghuru cá mine nu esista. (Aprobári vine din partea unghuresca). E adeveratu, ca pre alte cái umblámu a ferici natiunea romána, pre cá cu totulu diverse si eu punu votu, ca pre acea cale, nu me voiu întórce n i c i o d a t a, fára dorescu si me rogu lui Dumnedieu, cá elu (Babesiu) sa se întórca pre cáile mele. (Iara placere si inca sgomotósa). Arunce'si ori care ochii pre mapa si va vedé, ca acelu románu, care atítia natiunea romána la continu'a inimicitia contr'a unghurilor, acél'a e celu mai mare inamicu alu natiunei románe si deca are numai unu picu de esperintia de viétia si lume se va convinge, ca frecárele intre unulu si altulu, scurta viétia la amendo; pentruca deca pieré astadi unghuru, máne románulu va peri. (Aprobare) Repetiescu dara, ca nu vréu a luá pre mine inaintea luméi acea suspiciune, cá si cum-va dóra cu a-siu fi acelu „reu románu“; eu pre mine me tinu de bunu románu. Sa se dechiaré dara d. deputatu Babesiu, care e acelu reu románu, care se lasa totudeun'a a se alege prin unghuri; numésca-lu pre acél'a, ca altmintrea — nu vréu a fi fára respectu inaintea casei — dar pe alta cale i voiu spune numele (Aprobare).

V i n c. B a b e s i u. Onor. casa! Asiá credin ca-su detoriu cu respunsu condeputatului Em. Gozdu. Eu acelé ce le-amu disu despre romanu reu si unghuru reu, asiá le-amu luatu precum le esperiámu in tóte dílele si le-amu esperiatu mai alesu in trecutu. Me provocu la trecutu, dar nici in minte nu mi-a fostu ca d. dep. Gozdu aru fi reu romanu (Sgomotu, cine e dar acél'a?! presied. suna clopotielulu), din contra pre dlu Gozdu lu tinu si lamu tinutu totdeun'a de bunu romanu. Asiá credú, ca in parlamentu nu e datina a numi persóne (Sgomotu. Dar nici a suspiciuná!) si ori de câte ori in asta casa s'a facutu provocare la certe persóne, acele nici odata nu s'au numitu; pentru aceea eu provocandu-me la esperintia, ce asiá credú, ca ori care membru din acésta casa o a potutu face cá si mine — nu voiu numi persóna si nici nu-su detoriu a o face acést'a; de altmintrea acél'a nici nu este intre noi si nici n'amu disu, ca aru fi aici. (Ilaritate.) Eu ce amu disu, n'amu preceptu despre o anumita persóna din acésta casa si chiaru pentru aceea asiá credú, ca ast'a n'are nime dreptu de a o interpretá asiá. O repetiescu, nu tinu ca aru pretinde parlamentarismulu, cá sa se numésca vre-o persóna. (Va urmá).

S a b i i u 19 Aprile. Dlu D i a m a n d i negociatoriu din Brasiovu, ne tramite unu respunsu la corespondinti'a din nr. 28 alu Telegr. Rom., carea o amu primitu eri in 18/30 Aprile, dar pre care acelasi domnu o publicá in nrulu 29 alu Gazetei, esitu in 16/28 Aprile, cá tramisu noua spre publicare. Noi, dupa ce amu publicatu unu altu respunsu in aceea-si cestiune, venitu dela o mána stimabila, si mai departe dupa ce Gazet'a au avutu bunatate, quasi a ne sarí intr'ajutoriu in privinti'a, respunsului dela d. Diamand si in fine dupa ce amu dechiaratu discussiunea pe acésta cale de inchisa, credemu de prisosu o repetita publicare a mentionatului respunsu. Erá insa detori'a nóstra de a deslusí pre publiculu nostru, care din nesciuntia aru fi fostu inclinat a presupuné, ca noi nu amu fi v r u t u a dá locu acelui mentionatu respunsu. —

Principatele románe unite.

Ministeriulu de interne.

Ministru din Intru face cunoscutu poporului románu ca deputatiunea insarcinata a depune plebiscitulu in mânilé alesului seu, Principele Carolu I. pléca máne.

Ea se compune de dd. Vasiliu Boierescu, Manolache Costachi, Cost'a-Foru, Steege, Principe G. Stirbeiu, Ioann Bratianu, Ioann Balacianu.

Tóte scirile ce guvernulu primesce din stráinatate ne dau dreptu a sustínea cu credintia ca natiunea romána n'are decâtu a stáru cu demnitate, cu linisce si cu tária in credinti'a ei si in curendu vointi'a-i va fi ascultata si respectata nu numai de alesulu seu, despre a cáru primire pentru noi nu póte fi indoiéla, ci si de tóte puterile garanti cari precum ce a datu totudeun'a cele mai mari dovedí de solitudinea loru, nimene nu se póte indoi ca si de astadata voru dá a loru sanctiune actului care va consoli dá a

nóstra natiunalitate.

Ministru din Intru, Dimitrie Ghic'a.

Resultatulu Votului pentru Carolu I. Contribuitori 811,030. Votanti 686,193. Pentru Carolu I. 685,969. Contr'a 224.

V a r i e t á t i.

* * Popórele semibarbare si espositiunea din Parisu. „Köl. Ztg.“ povestesece urmatórele despre zelulu cu care se grabescu si popórele semibarbare a luá parte la espositiunea generala ce se va tiné in 1867 la Parisu. Acolo se díce, ca orientulu va fi fórte bine reprezentatu. Siahulu din Persi'a au tramisu unu delegatu alu seu la Parisu iara tesaurariului (vistiernicului) seu iau mandatu a tinea la indelete 300,000 franci pentru de a puté aduná productele cele mai frumoése ale tie.ei sele pentru espositiune. Singuru Domnitoriulu priveghiaza asup'a alegerei objectelor. Caravana, ce are sa pornésca cu lucrurile aceste pretióse dela Teheran capital'a Persiei este gat'a. Totu deodata s'a luatu mesuri ca sa se duca lucratori dibaci la Parisu, carii sa decoreze despartimentulu persescu dupa gustulu persianu, iara in parculu (bárculu) cladirei de espositiune sa cladésca mai multe edificii curatu persiane precum: chioscuri, fabrici de opiu, promenade de frundie s. a. Mai au de scopu a face o imitatiune de sala de tronu din Teheranu in unu foisoru (pavilionu) deosebitu, in carele sa se asieze covórele cele bogate, icónele si fantanile saritóre, ce starnescu admiratiunea tuturor celor ce le vedu acestea in sal'a originala de tronu. Sultánulu inca nu vrea a remanea inapoia verului seu a Siahului. Si Turci'a si va luá refugiulu la parcu, din caus'a angustimei locului, pentru cá sa póta radica acolo unu minaretu de mosiea, unu mausoleu in stilulu celu mai curatu arabicu, in fine o casa intréga turcésca cu divanele si báile sele. Viceregele din Egiptu au dispusu spre scopulu espositiunei unu milionu. Fregat'a cea mai frumoésa are sa transpóte objectele de espositiune. Nabar pasi'a este denumitu commissariu. Regele Siamului au si tramisu o espositiune pána acum. Regimulu japanesu au deschisu unu creditu de 200 mii franci la unu banchieru din Parisu pentru spesele ce voru fi de lipsa la espositiune: face cunoscutu, ca si din parte-si si din partea principiloru vasali se iau mesuri spre a luá parte la espositiune. In fine imper. din Marocco au insarcinat pe solulu seu a descoperí, ca tóte bogatiile ce le are vrea sa le tramita la espositiune. Fericitu Parisu. Unde este destulu se mai aduna!

Nr. 11—3

Concursu.

Pentru intregirea statiunilor vacante de invatiatoriu din comunele Brosceni si Colnicu in Comitatulu Carasiului, protopresbiteratulu gr. or. alu Oravitiei se escrie prin acést'a concursu.

Cu aceste statiuni sunt impregnate urmatórele emolumente anuale:

I. in Brosceni:

in bani gat'a 120 fl. v. a. in naturale: 20 metrete de gráu, 20 metrete cucuruza, 10 orgii de lemne, 100 ponti lardu, 100 ponti sare 25 ponti luminári, 2 jugere de pamentu si locuintia libera;

II. in Colnicu.

in bani gat'a 100 fl. v. a. in naturale: 20 metrete de gráu; 20 metrete de cucuruza, 10 orgii de lemne, 100 ponti lardu, 100 pf. sare, 15 ponti luminári si 2 jugere de pamentu.

Doritorii de a ocupá aceste posturi de invetiatori voru avea a indiestrá petitiunile loru concursuale cu estrasulu de botezu, cu atestatele despre absolvirea cu bunu sporiu a cursului pedagogicu in institutulu preparandialu din Aradu, despre servitiulu de pána acum si despre purtarea loru morala si politica si asteliu indiestrandu-le le voru substerne Venerabilului Consistoriu dreptumaritoriu alu Eparchiei Caransebesiului pána la 25 Aprile 1866 calendariulu nostru vechiu.

Din siedinti'a Consistoriala tinuta in Caransebesiu la 17 Martiu 1866.

Nr. 12—1

Escriere de Concursu.

Pentru deplinirea vacantei statiuni invetiatoresci a prunciloru barb. gr. or. din Toraculu micu, prin acésta sa escrie concursu; — care statiune invetiatoresca e remunerata cu urmatórele emolumente anuale: 105 f. v. a., 60 chible de grau, 50 pf. de sare, 12 pf. de lumini, 2 orgii de lemne, 4 orgii de paie, 1 porcu de doi ani in carne, 4 jugere de aratura, $\frac{2}{4}$ jugeru de gradina si cortelu gratisu.

Doritorii de a ocupá amintitulu postu invetiatorescu, binevoiesca petitiunile loru, — venerabilului consistoriu dreptu maritoriu din Aradu adresate, — cu tóte prescriesele si recerutele acluse documentatóre pána in 21 Maiu a. c. oficiatului protopresbiteralu din B. Comlosiu a le substerne.

In Banatu Comlosiu 11 Aprile 1866.

V i n c e n t i u S i e r b a n u,
Protopresbiteru.

Burs'a de Vienn'a.

Din 20 Aprilu (2 Maiu) 1866.

Metalicele 5%	53 40	Actiile de creditu	118
Imprumutulu nat. 5%	57	Argintulu	113
Actiile de banca	621	Galbinulu	5 45